

Θ.Α. ΑΜΕΛΙΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Υποκείμενο	3
2. Κατηγορούμενο	3
3. Αντικείμενο	5
◆ Ασκήσεις - Απαντήσεις	8
4. Προσδιορισμοί	12
5. Παραθετικά	14
◆ Ασκήσεις - Απαντήσεις	15
6. Απαρέμφατο	22
◆ Ασκήσεις - Απαντήσεις	24
7. Μετοχή	26
◆ Ασκήσεις - Απαντήσεις	29
8. Προτάσεις	31
◆ Ασκήσεις - Απαντήσεις	39
9. Μετατροπή ευθύ λόγου σε πλάγιο	43
10. Σύνδεση προτάσεων – Μόρια	45
11. Χρήση πτώσεων	52
12. Χρήση επιρρηματικών προσδιορισμών	53
13. Σύνταξη ρημάτων	54
14. Συνοπτικοί πίνακες	61
15. Φύλλο αξιολόγησης - Απαντήσεις	82
16. Πίνακες σε διαγράμματα	90

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Περιλαμβάνει όλη τη θεωρία του Συντακτικού που πρέπει ξέρει ο μαθητής από την Α΄ γυμνασίου μέχρι την Γ΄ λυκείου σε ευκρινείς πίνακες, ελκυστικούς με χρώματα για όλα τα συντακτικά φαινόμενα (π.χ. κατηγορούμενο, αντικείμενο, προσδιορισμοί, απαρέμφατο, μετοχή, δευτερεύουσες προτάσεις κ.ά). Επίσης μετά από κάθε ενότητα υπάρχουν ασκήσεις με τις απαντήσεις για κάθε συντακτικό φαινόμενο. Υπάρχει ακόμη φύλλο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τα σημαντικότερα σημεία του συντακτικού, για να μπορούμε να ελέγχουμε τις γνώσεις και τις ελλείψεις του μαθητή και να ενεργούμε ανάλογα.

Υπάρχει μια σημαντική καινοτομία. Όλα τα συντακτικά φαινόμενα είναι σε ψηφιακή μορφή και συγκεντρωμένα σε **τέσσερις πίνακες*** (Δείτε στο τέλος). Έτσι, ο καθηγητής ή ο μαθητής μπορεί να κάνει κλικ επάνω στο συγκεκριμένο φαινόμενο (π.χ. υποκείμενο, κατηγορούμενο, σύνταξη ρημάτων, προσδιορισμοί, απαρέμφατο, μετοχή, δευτερεύουσες προτάσεις κ.ά) που αναζητά και να εμφανιστεί ο ανάλογος πίνακας με τις σχετικές πληροφορίες. Μ' αυτόν τον τρόπο έχουμε γρήγορα και εύκολα πρόσβαση σε όλο το συντακτικό.

Το Συντακτικό μπορεί να **εκτυπωθεί**:

- α) Σε ασπρόμαυρη μορφή**, όπως εμφανίζεται στην αρχή.
- β) Σε έγχρωμη μορφή**, όπως εμφανίζεται στο διάγραμμα, κάνοντας «κλικ» στα βέλη.

Η έγχρωμη μορφή ενδείκνυται για προβολή σε Η/Υ και σε διαδραστικό πίνακα.

* **Σημείωση:** Ο συγκεκριμένος πίνακας εδώ στο δείγμα (DEMO) ανοίγει μόνο εκεί όπου υπάρχει το βέλος.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ

	ΜΟΡΦΗ	ΕΞΑΡΤΗΣΗ
Α Π Λ Ο	ΚΑΘΕ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Είμι, ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, ἔφυν, πέφυκα ◆ Γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω ◆ Νομίζομαι, φαίνομαι, κρίνομαι, δοκῶ
	ΜΟΡΦΗ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, προσαγορεύομαι ◆ Αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω, ἀποδείκνυμαι

ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ – ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ - ΓΕΝΙΚΗ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ διδάσκω, ἀναμνησκομαι ▪ ἐνδύω, ἐκδύω ▪ αἰτῶ, ἐρωτῶ, εἰσπράττω, ἀποκρούπτω, ἀποστερῶ ▪ αιτιατική + σύστοιχο αντι- κείμενο 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ἀκούω, πυνθάνομαι, μανθάνω ▪ λαμβάνω, ἄγω, κωλύω, ἀποστερῶ ▪ ἐστιῶ, πληρῶ, κενῶ ▪ ἀπό, ἐκ, κατά (δικαστική σημασία), πρὸς
ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ - ΔΟΤΙΚΗ	ΓΕΝΙΚΗ - ΔΟΤΙΚΗ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ λέγω, ὑπισχνοῦμαι, δείκνυμι, δίδωμι, φέρω ▪ ἐξίσωση, εξομοίωση, μείξις ▪ ἐν, σὺν, ἐπί 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ παραχωρῶ, ὑπείκω, μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι ▪ τιμῶ, τιμῶμαι (δικαστικά) ▪ φθονῶ, μέφομαι

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ			ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ			
Ε Τ Ε Ρ Ο Π Τ Ω Τ Ο Ι	Γ Ε Ν Ι Κ Η Δ Ο Τ Α Ι Τ	Κτητική	Γ	Ποσού	Ποινής - τιμήματος	
		Διαιρετική (υπερθετικός βαθμός)	Ε	Αιτίας	Σκοπού	
		Ύλης - Περιεχομένου	Ν	Χρόνου	(έναρθρο	
		Ιδιότητας (μέγεθος, ηλικία + αριθμ.)	Ι	Τόπου	απαρέμφατο)	
		Αξίας (ἄξιος, ἀνάξιος)	Κ	Αναφοράς		
		Αιτίας (αἴτιος, ὑπεύθυνος)	Η			
		Συγκριτική (συγκριτικός βαθμός)		Δ	Ποσού	Μέσου - οργάνου
		Δημιουργού		Α	Αιτίας	Τρόπου
		Υποκειμενική		Χ	Χρόνου	Συνοδείας
		Αντικειμενική		Ο	Τόπου	
* Κατηγορηματική Γενική		Α	Αναφοράς			
Αντικειμενική		Τ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ			
Αναφοράς		Ι	Απλή (απρόσωπα ρήματα)			
Αναφοράς		Κ	Κτητική (εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω)			
Αναφοράς		Η	Ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου (παθητικά ρήματα, Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος, -τός, -τέος ρηματικά επίθετα) Χαριστική Αντιχαριστική Ηθική (μοι, σοι, ἀσμένω, βουλο- μένω) Αναφοράς			

ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (οὐ)

ΧΡΗΣΗ	ΕΞΑΡΤΗΣΗ
Υποκείμενο	Απρόσωπα ρήματα
	<ul style="list-style-type: none"> • Λεκτικά: Λέγεται, όμολογείται, άγγέλλεται • Δοξαστικά: Δοκεί, νομίζεται
Αντικείμενο	Προσωπικά ρήματα
	<ul style="list-style-type: none"> • Λεκτικά: Λέγω, φημί, όμολογοῦμαι, πυνθάνομαι • Δοξαστικά: Δοκῶ, νομίζω, οἶομαι – οἶμαι, εικάζω, ήγοῦμαι, λογίζομαι, ὑπολαμβάνω, κρίνω
	• Γνωστικά: Γιγνώσκω, οἶδα
	• Αισθητικά: Ἐκούω
	• Δηλωτικά: Δηλῶ
	• Δεικτικά: Δείκνυμι
	• Αγγελτικά: Ἐγγέλλω

ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ (μή)

ΧΡΗΣΗ	ΕΞΑΡΤΗΣΗ
Υποκείμενο	Απρόσωπα ρήματα
	<ul style="list-style-type: none"> • Δοκεί, πρέπει, προσήκει, έγχωρεί, συμβαίνει • έστι, ένεστι, έξεστι, πάρεστι • χροή, μέλει
	Απρόσωπες εκφράσεις
	<ul style="list-style-type: none"> • Αφηρημένο ουσιαστικό + έστί (ανάγκη έστί) • Ουδέτερο επιθέτου + έστί (άξιόν έστι) • Επίρρημα + έχει (καλῶς έχει)

Ε Π Ι Ρ Ρ Η Μ Α Τ Ι Κ Η Μ Ε Τ Ο Χ Η

ΕΙΔΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ	ΑΡΝ	ΣΥΝΟΔΕΥΕΤ	ΕΞΑΡΤΑΤ	ΜΕΤ.
ΤΡΟΠΙΚΗ	Ενεστώτας	οὐ			- οντας
ΤΕΛΙΚΗ	Μέλλοντας	μή		Ρήματα κίνησης	για να
			ὥς (υποκειμενικός σκοπός)	Από ρήματα μη κίνησης	
ΧΡΟΝΙΚΗ	Αόριστος	οὐ μή	ἄμα, εὐθύς, ἔτι ἐνταῦθα, ἤδη		ὅταν
ΑΙΤΙΟΛΟ- ΓΙΚΗ	Κάθε χρόνο	οὐ	ἄτε, οἶον, οἶα (πραγματική αιτία) ὥς (υποκειμ.) ὥσπερ (ψευδή)		επειδή
ΥΠΟΘΕΤ.	Κάθε χρόνο	μή			εάν, αν
ΕΝΑΝΤΙΩ- ΜΑΤΙΚΗ	Κάθε χρόνο	οὐ	καί, καίτοι, καίπερ		αν και
ΠΑΡΑΧΩ- ΡΗΤΙΚΗ	Κάθε χρόνο	οὐ	καί, οὐδέ		και αν

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (οὐ)

ΕΙΣ.	ΕΞΑΡΤΩΝΤΑΙ	ΕΙΝΑΙ	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΔΗΛΩΝΟΥΝ
Μή, μή οὐ	<ul style="list-style-type: none"> Φόβου: Φοβοῦμαι, δέδια, δέδοικα, ὄκνῶ	Υποκ.	Οριστική	Φόβο πραγματικό
		Αντικ.	Υποτακτική	Φόβο προσδοκώμενο
			Δυνητική Ευκτική	Φόβο πιθανό στο παρόν ή στο μέλλον
		Επεξ.	Ευκτική πλαγίου λόγου	Φόβο υποκειμενικό

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (οὐ, μή)

ΕΙΣΑΓ.	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΔΗΛΩΝΟΥΝ
ὥστε, ὥς	Οριστική	Αποτέλεσμα πραγματικό
	Δυνητική Οριστική	Αποτέλεσμα δυνατό στο παρελθόν, μη πραγματικό
	Δυνητική Ευκτική	Αποτέλεσμα δυνατό στο παρόν ή στο μέλλον
	Ευκτική του πλαγίου λόγου	Υποκειμενική γνώμη
	Απαρέμφατο (μή)	Αποτέλεσμα ενδεχόμενο, επιδιωκόμενο σκοπό
ἐφ' ᾧ,	Απαρέμφατο (μή)	Ὅρο, συμφωνία, προϋπόθεση
ἐφ' ᾧτε	Οριστική Μέλλοντα	Κυρίως στο Θουκυδίδη

ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

◆ Στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγουν κύριες και όχι δευτερεύουσες:

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
◆ Όπως + Οριστική Μέλλοντος	Ερωτηματική
◆ Μή	Ενδοιαστική
◆ Γὰρ	Αιτιολογική
◆ Ὡστε, ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, τοιγάρατοι, οὕκουν, οὕκοῦν	Συμπερασματική
◆ Ὅς, ἢ, ὅ, οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὀπόθεν, ἔνθα, ἔνθεν	Αναφορική

IV. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ

ΓΑΡ

- **Αιτιολογικός** : Εισάγει κύρια αιτιολογική πρόταση.
π.χ. Οἱ δὲ ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ.
- **Επεξηγηματικός**: Μετά από **δεικτικές αντωνυμίες**. Μεταφράζεται: δηλαδή.
π.χ. Οὕτως ἔχομεν νῦν πρὸς Ἀθηναίους. Οὔτε γὰρ (=δηλαδή) αὐτοῖς σύμμαχοί ἐσμεν οὔτε φίλοι.
- **Διηγηματικός** : Στην αρχή της διήγησης.
π.χ. Ὅρῳ γὰρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ναυτικὸν ἡμῶν καταλυόμενον.
- **Βεβαιωτικός** : Μετά από ερωτήσεις ή το **ἀλλά**.
π.χ. Ἀλλά γὰρ δέδοικα.

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	Υποκείμενο Κατηγορούμενο (υποκειμένου) Ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός Β' όρος σύγκρισης Μετοχή συνημμένη
ΓΕΝΙΚΗ	Υποκείμενο (μετοχής) Κατηγορούμενο (υποκειμένου) Αντικείμενο Ονοματικός προσδιορισμός (ομοιόπτωτος - ετερόπτωτος) Επιρρηματικός προσδιορισμός Προσδιορισμός επιρρημάτων Προσδιορισμός επιφωνημάτων Μετοχή (συνημμένη, απόλυτη)

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

ΤΡΟΠΟΣ	Επιρρηματικό κατηγορούμενο Επιρρηματικός προσδιορισμός Τροπική μετοχή Αναφορική πρόταση
---------------	--

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

◆ Να βρεθεί, να υπογραμμιστεί και να δικαιολογηθεί το είδος του Κατηγορουμένου:

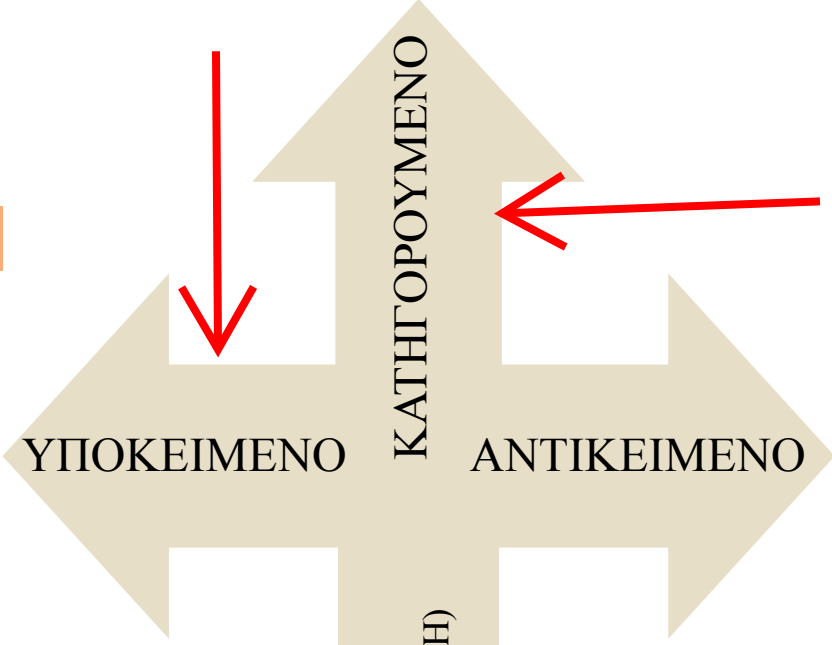
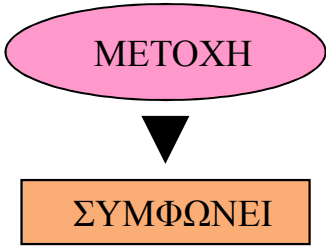
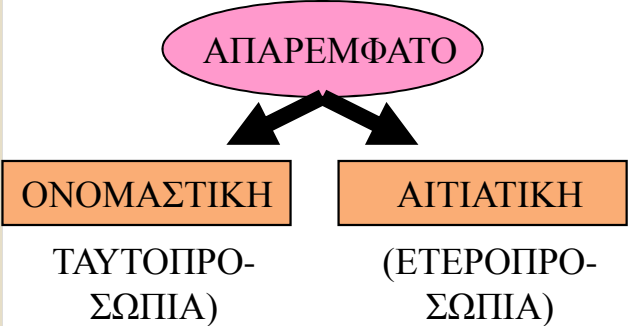
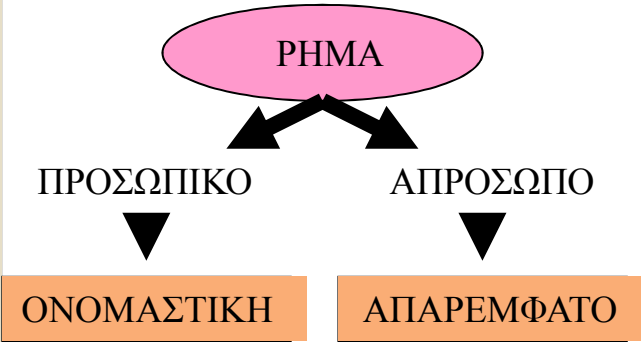
1. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τοιχοποιός.
2. Αυτοί κληθήσονται νομοθέται.
3. Σύ μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος.
4. Καλλικρατίδας οὐκ ἠθελε τοὺς Ἑλληνας κόλακας τῶν βαρβάρων εἶναι.
5. Ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους.
6. Ἀφίκοντο τριταῖοι εἰς Σάμον.
7. Τὴν εἰρήνην ἤγον ἄσμενοι.
8. Αἱ νῆες βοηθοὶ ἐξέπλευσαν.
9. Τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠὔξετο.
10. Ὁ δῆμος εἶλετο τὸν πατέρα στρατηγόν.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

◆ Να βρεθεί, να υπογραμμιστεί και να δικαιολογηθεί το είδος του Κατηγορουμένου:

1. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τοιχοποιός. (απλό)
2. Αυτοί κληθήσονται νομοθέται. (απλό)
3. Σύ μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος. (απλό)
4. Καλλικρατίδας οὐκ ἠθελε τοὺς Ἑλληνας κόλακας τῶν βαρβάρων εἶναι. (απλό)
5. Ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους. (επιρρηματικό κατηγ. του τρόπου)
6. Ἀφίκοντο τριταῖοι εἰς Σάμον. (επιρρηματικό κατηγ. του χρόνου)
7. Τὴν εἰρήνην ἤγον ἄσμενοι. (επιρρηματικό κατηγ. του τρόπου)
8. Αἱ νῆες βοηθοὶ ἐξέπλευσαν. (επιρρηματικό κατηγ. του σκοπού)
9. Τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠὔξετο. (προληπτικό κατηγορούμενο)
10. Ὁ δῆμος εἶλετο τὸν πατέρα στρατηγόν. (κατηγορούμενο του αντικ.)

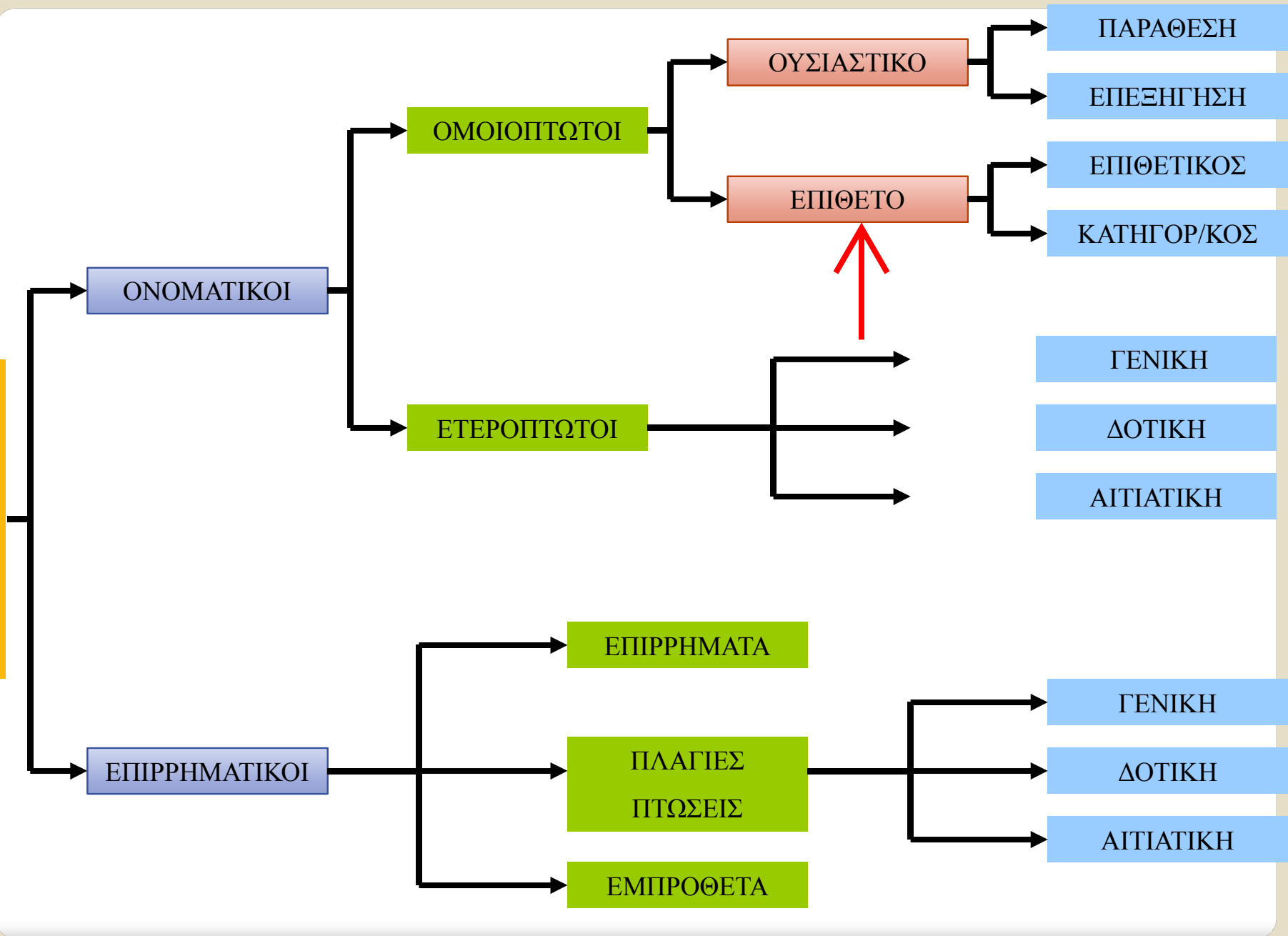
- ΑΠΛΟ
- ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ
- ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ
- ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΡΗΜΑ
(ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ – ΜΕΤΟΧΗ)

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

ΕΙΔΙΚΟ

ΟΥ, (ότι)

ΤΕΛΙΚΟ

ΜΗ, (να)

ΜΕΤΟΧΗ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ

(ο οποίος, που)

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ

(να ,ότι)

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ

Ενεστώτας: **Τροπική**: όντας

Μέλλοντας: **Τελική**: για να

Αόριστος: **Χρονική**: όταν

Αιτιολ.: επειδή

Υποθ.: εάν

Εναντ.: εάν και

